

Михальчук О.Я.
студентка V курсу
юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
науковий керівник: д.п.н., професор, завідувач кафедри
психологічних та педагогічних дисциплін ТНЕУ
Вихрущ А.В.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВНЗ УКРАЇНИ

Образ фахівця соціальної сфери формується на основі сукупності соціально-економічних, соціально-політичних, соціально-культурних чинників і явищ. Основу наукових підходів становлять соціальні установки, антистудії про ідеального педагога, психолога, працівника сфери соціального захисту населення як активну, творчу особистість. Сьогодні в нашій країні, як і в інших країнах світу питання стоїть так: навчання соціальній роботі не може тільки пасивно відображати соціальний розвиток, воно повинно вести активний пошук шляхів вирішення соціальних проблем, що з'являються. Професіоналів для соціальної сфери потрібно готувати таким чином, щоб вони були здатні змінити, усунути і коректувати негативні соціальні прояви у суспільстві. А це можливо лише у закладах освіти, які будують навчання на нових позиціях і враховують тенденції розвитку соціальної політики в країні.

На основі аналізу досвіду підготовки фахівців для соціальної сфери зарубіжні дослідники (Д. Кокс (Австралія), В. Бочарова (Росія), Ч. Казетта (США), М. Пейн (Великобританія), Т. Його (Японія), Л. Герье (Франція) та ін.) наводять наступні проблеми у процесі підготовки: недостатньо уваги приділяється проблемам, що є джерелом людських страждань; процес підготовки здійснюється поза економічними, політичними і соціальними інститутами, які в цілому визначають розвиток соціальної політики; у багатьох країнах гострою залишається проблема взаємовідносин між державною системою і неурядовими організаціями.

Д. Кокс у своїй доповіді на 28-ому Міжнародному конгресі Шкіл соціальної роботи (Гонконг) виділив низку таких змін, які носять універсальний характер у світовому масштабі і яких, на його думку, потребує система освіти будь-якої країни, звичайно, в адаптованому варіанті [4, с. 54]. Сім'я, громада, сімейно-сусідська спільність як пріоритетна сфера соціальної роботи, проблема спеціальної, особливо ґрунтовної підготовки соціальних педагогів, соціальних працівників для роботи із сім'єю – одна із найголовніших ідей всіх останніх світових форумів, які об'єднують провідних спеціалістів більшості країн світу. Другий рівень покликаний дати випускникам знання і уміння, необхідні для того, щоб ввести, провести, знайти витoki фінансування

для різноманітних соціальних послуг, які вимагаються даним соціумом, тобто для профільних соціальних служб, спеціально орієнтованих на ті чи інші групи, категорії клієнтів, що потребують негайної допомоги. На третьому рівні студенти одержують знання та вміння, які необхідні для того, щоб брати участь в управлінні, плануванні і розробці стратегічних напрямків соціальної роботи. Кожен рівень повинен мати свого абітурієнта, всі три рівні пов'язані між собою [4, с. 50-59].

Аналіз досліджень у галузі соціально-педагогічних проблем підготовки фахівців у сфері соціальної роботи в розвинутих європейських країнах, США, Канаді, Росії (Л. Віннікова [1], Н. Гайдук [2], О. Загайко [3], А. Кулікова [4], Г. Лещук [5], Н. Микитенко [7], О. Пічкач [8], Н. Собчак [9]) і порівняння теорії та практики соціальної роботи на основі зарубіжного досвіду дозволив дійти висновку про те, що методика навчання соціальних працівників ґрунтується на досвіді, усталених традиціях та має певні особливості, специфіку для кожної країни. Так, наприклад, базовим етапом у професійній діяльності та системі університетської підготовки соціальних працівників США є ступінь бакалавра. Соціальні працівники зі ступенем бакалавра є практиками загального профілю, тобто фахівцями, які працюють з окремими індивідами, групами та громадами і не обмежують себе певними сферами практики або певним категоріями населення. Такі спеціалісти володіють трьома основними методами соціальної роботи – робота з індивідом, групова робота й організації громади – та мають загальне уявлення про дослідницьку роботу та організаційну діяльність. Американський дослідник Р. Балінський, необхідність комплексного підходу до практики соціальної роботи обґрунтував наступним чином «складність людських проблем викликає потреба у практиках загального профілю, які володіють універсальними методами і навичками вирішення будь-якої можливої проблеми» [11, с. 21]. Американські науковці виділяють три основні положення у рамках комплексного підходу. По-перше, соціальний працівник повинен володіти комплексною теоретичною підготовкою для ведення практики та опиратися на концептуальну схему, яка дозволяє йому орієнтуватися у різноманітних ситуаціях. По-друге, соціальний працівник усвідомлює, що втручання на основі комплексного підходу має бути ефективним на всіх рівнях – від індивідуального до рівня громади. При цьому найчастіше успіх досягається одночасним втручанням на кількох рівнях. І, по-третє, найвідповідальнішим моментом практики соціальної роботи є втілення в життя запланованих змін або процесів вирішення проблеми [10, с. 87]. У системі підготовки соціальних працівників у США надзвичайно велике значення приділяється практичному навчанню. За вимогою Ради з освіти у соціальній роботі всі програми підготовки соціальних працівників включають практичний компонент, який складається з ознайомлення студентів з прийомами і методами роботи та їх безпосереднього включення у діяльність під керівництвом досвідчених педагогів-наставників і викладачів-

консультантів. Нині в Європі функціонує понад 400 навчальних закладів, де можна здобути соціальну освіту і де навчається від 100-200 студентів (як в Австрії, Бельгії, Данії, Фінляндії, Франції, Ірландії, Швейцарії, Великобританії) до 400 студентів (у Греції, Ізраїлі, Португалії, Швеції, Туреччині), а іноді й до 1000-2000 осіб на різних факультетах соціальної освіти (Німеччина) [6].

Підготовка фахівців для соціальної і соціально-педагогічної роботи в нашій країні також має певні проблеми. Перш за все вимагає серйозного вдосконалення технологія підготовки майбутніх фахівців; вищі учбові заклади потребують серйозної державної підтримки в плані фінансової допомоги, матеріально-технічного забезпечення навчального процесу, активізації процесів підготовки професорсько-викладацького складу як у країні так і за рубежом. Актуальною є проблема перепідготовки працівників соціальних служб: адже функціонуючі соціальні служби на 60-70% укомплектовані фахівцями, які не мають відповідної професійної підготовки. Перед соціальною освітою в Україні стоїть складне завдання – збалансувати складну ситуацію сьогодення, поставивши в центрі уваги людину, зробивши на неї ставку, особливо людину, чия безпека, життєвий рівень, права і благоустрій бажають значно кращого. І саме тут навчання соціальній роботі повинно відігравати провідну роль. Для вирішення цього завдання потрібен весь досвід, знання, які нагромаджені в нашій країні таку і за рубежом і які ми повинні навчитися мудро використовувати і розвивати.

Список використаної літератури

1. Віннікова Л. В. Система підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах США: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Лариса В'ячеславівна Віннікова; Луганський НПУ ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2003. – 217 с.

2. Гайдук Н. П. Професійна підготовка соціальних працівників до здійснення посередництва (на матеріалах США і Канади): дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Ніна Михайлівна Гайдук; Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. – Київ, 2005. – 264 с.

3. Загайко О. В. Підготовка працівників соціальних служб для середніх, загальноосвітніх навчальних закладів Великої Британії: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 «Загальна педагогіка й історія педагогіки» / Олена Володимирівна Загайко; Харківський НПУ ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2008. – 263 с.

4. Кулікова А. Є. Підготовка соціальних працівників до роботи з дітьми та молоддю у вищих навчальних закладах Швеції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / Анастасія Євгенівна Кулікова ; Луганський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2009. – 20 с.

5. Лещук Г. В. Система професійної підготовки фахівців соціальної сфери у Франції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Галина Василівна Лещук ; ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2009. – 20 с.

6. Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та

методика професійної освіти»: захищена 29.09.2011 / І.М. Мельничук; Тернопільський національний економічний ун- т.; наук. консультант Л.М. Романишина. – Тернопіль, 2011. – 585 с.

7. Микитенко Н. О. Професійна підготовка соціальних працівників в університетах Канади: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Наталія Олександрівна Микитенко; Тернопільський нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2006. – 224 с.

8. Пічкарь О. П. Система підготовки фахівців соціальної роботи і Великій Британії: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Олена Павлівна Пічкарь; Тернопільський держ. пед. ун-т В. Гнатюка. – Тернопіль, 2002. – 213 с.

9. Собчак Н. М. Зміст і форми професійної підготовки соціальних працівників у системі неперервної освіти США: дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Собчак Надія Мирославівна; ТДПУ ім. Володимира Гнатюка. – Тернопіль, 2004. – 351 с

10. Соціальна робота: підручник / В. А. Поліщук, О. П. Бартош–Пічкарь, Н. М. Горішна, Г. В. Лещук, О. Ю. Пришляк / за ред. Н. Г. Ничкало. Тернопіль: ТВПК Збруч, 2010. – 330 с.

11. Энциклопедия социальный работы: в 3 т.: пер. с англ. / отв. ред. В. В. Негодин. – М.: Центр общечеловеческих ценностей, 1994. – Т. 2: К–П. – 1994. – С. 157.

Смачило А.В.

студентка II курсу

юридичного факультету

*Тернопільського національного
економічного університету*

*Науковий керівник: викладач кафедри психології та
соціальної роботи ТНЕУ*

Біскуп В.С.

МЕТОДОЛОГІЯ З'ЯСУВАННЯ СУТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ТА ДОБІР МЕТОДІВ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ

Інтеграція України у європейський простір постає одним із основних зовнішньополітичних пріоритетів та стратегічних цілей. Хоча теперішній стан України, як і її майбутнє, характеризується, як вкрай нестійке та невизначене, зокрема через конфлікт на сході країни, суттєві соціально-економічні негаразди, які охопили усі сфери функціонування країни на сучасному етапі, громадяни вважають вихід із даної ситуації членство України до ЄС. Саме євроінтеграція, на переконання українців, допоможе побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх та спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен зміг би повною мірою реалізувати свій потенціал. Втім головною перепорою до вступу в ЄС, на нашу думку, є регіональні відмінності. У той час, як Центр та Захід України традиційно віддавали перевагу ідеї приєднання до Європейського Союзу, населення Півдня та Сходу, у своїй більшості, виступало за членство України в Митному Союзі, що стало однією з